

**Viața Cuviosului Părinte
Antonie cel Mare**

Noi ne vom duce de aici mai devreme sau mai târziu, dar, dacă reușim să lăsăm urmașilor cât mai multe cărți sfinte, le lăsăm o zestre de mare valoare pentru ei și pentru cei care vor veni după ei.

Protos. Nicodim Mândiță

Difuzare:

EDITURA
AGAPIS

Str. Menționii Nr. 7
Sector 2, București
Tel./Fax: 021-2410673
Mobil: 0733-580000
editura.agapis@gmail.com

Cărțile pot fi comandate online la adresa
www.edituraagapis.ro
sau de la librăria Editurii Agapis,
din strada Menționii Nr. 7, Sector 2, București
unde puteți beneficia de **reduceri de preț**.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Viața Cuviosului Părinte Antonie cel Mare / se tipă-
rește cu binecuvântarea Prea Sfințitului Părinte Galac-
tion Episcopul Alexandriei și Teleormanului.
Alexandria: Cartea Ortodoxă, 2018
ISBN 978-606-529-354-0

Viața Cuviosului Părinte Antonie cel Mare

Se tipărește cu binecuvântarea
Prea Sfințitului Părinte GALACTION
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

Editura Cartea Ortodoxă
Alexandria • 2018

Viața Cuviosului Părinte Antonie cel Mare¹

*Scrisă și trimisă monahilor din străinătate
de către cel întru sfinți Părintele nostru Atanasie,
episcopul Alexandriei² (col. 835 – 976)*

I

Bună întrecere ați început cu monahii din Egipt, hotărându-vă fie să ajungeți deopotrivă cu ei, fie să vă ridicați mai presus de ei prin nevoința voastră întru virtute. Căci sunt și la voi de acum sălașuri (mănăstiri) de viețuire singuratice și se cinstește numele de monah. Drept aceea cu dreptate ar lăuda cineva hotărârea voastră pe care, prin rugăciunile voastre, Dumnezeu o va duce la desăvârșire.

Iar fiindcă ați vrut și de la mine să vă scriu despre viețuirea fericitului Antonie, voind să aflați cum și-a început nevoința și cine era el înainte de ea, și care a fost sfârșitul vieții lui, și dacă sunt adevărate cele ce se spun despre el, ca să vă călăuziți pe urmele lui, cu multă tragere de inimă am primit porunca voastră. Căci și mie îmi este mare câștig chiar și numai a-mi aminti

¹ Text cules din volumul: Părinți și Scriitori Bisericești 16, „SFÂNTUL ATANASIE CEL MARE“ SCRIERI – PARTEA A DOUA. Tipărit la EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MIȘIUNE AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE, BUCUREȘTI, 1988, p. 191-245.

² Sfântul Antonie a murit la anul 356 în vârstă de 105 ani. „Viața“ aceasta a lui se socotește că a fost scrisă la anul 357 pentru monahii din Occident (O. Bardenhewer, op. cit. Band. III, p. 66-67).

despre Antonie. Dar știu că voi auzind despre el, după ce vă veți minuna de om, veți voi să-i urmați viețuirea. Căci viața lui este monahilor o puternică pildă spre nevoință.

Cele ce le-ați auzit despre el de la cei ce le-au vestit să nu șovăiți a le crede. Socotiți însă că ați auzit prea puține de la ei. Căci deși au spus multe, de abia au putut să istorisească puține din cele mult mai multe. Dar și eu, îndemnat de voi, nu pot să vă trimit decât puține, oricâte voi însemna în epistolă, din cele ce-mi amintesc despre el.

De aceea, nu încetați să întrebați și pe alții din cei ce vin cu corabia de aici. Căci de abia spunând fiecare ceea ce știe, se va putea alcătui istorisirea cuvenită despre el.

Primind scrisoarea voastră, aș fi voit să trimit după unii monahi din cei ce au obișnuit să fie mai des lângă el, ca, aflând ceva mai mult, să vă scriu și vouă mai multe. Dar fiindcă timpul plecării corăbiei se apropia și purtătorul scrisorii se grăbea, m-am grăbit și eu să scriu evlaviei voastre ceea ce cunosc (căci l-am văzut de multe ori) și cele ce le-am putut afla de-a dreptul de la el. Căci l-am urmărit nu puțină vreme din atât de mare apropiere, încât îi turnam și apa pe mâini când se spăla. Dar am avut totdeauna grijă de adevăr. Căci n-am voit nici să audă cineva ceva mai mult decât a fost și prin aceasta să se primejduiască să nu creadă, nici să afle mai puține decât se cuvine și prin aceasta să disprețuiască pe om.

II

Antonie a fost de neam egiptean, din părinți de neam bun, cu stare îndestulătoare. Fiind ei creștini a fost crescut și el creștinește. Cât a fost copil a fost învățat de părinți să nu știe nimic altceva decât de ei și de casa lor. Iar când, crescând, a ajuns băiat și a înaintat în vârstă n-a dorit să meargă să învețe carte, vrând să rămână în afară de obișnuința cu băieții. Era stăpânit

cu totul de dorința de a rămâne neprimejduit de influențe rele în casa lui, precum s-a scris despre Iacov (Fac. 25, 27). Mergea cu părinții la biserică. Nu se leneva în aceasta nici de copil și nu disprețuia aceasta nici după ce a înaintat în vârstă. Asculta de părinți și lua aminte la cele ce se citeau și păstra folosul din ele. Aflându-se de copil într-o casă cu o stare materială îndesulătoare, nu supăra pe părinți cu dorințe de mâncare costisitoare și de multe feluri, nici nu cerea plăceri de la ei. Se îndesula cu cele ce se găseau și nu căuta nimic mai mult.

După moartea părinților a rămas singur cu o soră foarte mică. Fiind aproape de optsprezece ani, sau poate de douăzeci, se îngrijea singur de casă și de surioară. Așa au trecut șase luni de la moartea părinților. Mergând după obicei la biserică și adunându-și mintea se gândi odată pe drum, cum au părăsit apostolii toate și au urmat Mântuitorului, sau cum cei din Fapte, vânzând ale lor, duceau prețul lor și-l puneau la picioarele apostolilor spre a-l împărți celor ce aveau trebuință (F. Ap. 4, 35). Se mai gândi ce și cât de mare nădejde îi așteaptă pe ei în ceruri. Gândindu-se la acestea, a intrat în biserică. Și s-a întâmplat să se citească tocmai atunci Evanghelia în care a auzit pe Domnul zicând bogatului: „*De voiești să fii desăvârșit, mergi, vinde avuțiile tale și venind urmează Mie. Și vei avea comoară în ceruri*“ (Mt. 19, 21). Antonie, ca și când i-ar fi fost trimisă lui amintirea sfinților și parcă simțind că pentru el s-a citit această Evangheliie, ieșind îndată din biserică a dăruit bunurile ce le avea de la strămoși (erau trei sute de pogoane roditoare și foarte bune) oamenilor din sat, ca să nu-i mai pricinuiască griji lui și suorii lui. Iar bunurile mișcătoare ce le avea, vânzându-le și adunând o sumă frumoasă de bani, a dat-o săracilor, ținând doar puțin pentru sine și pentru sora lui.

III

Apoi când, intrând iarăși în biserică, a auzit pe Domnul zicând: „Nu vă îngrijiți de ziua de mâine“ (Mt. 6, 34), nerăbdând să mai aștepte, a ieșit și-a dat și ceea ce mai avea săracilor, iar pe sora încredințând-o unor fecioare cunoscute și credincioase și dând-o să viețuiască într-un așezământ de fecioare, el a început în fața casei o viață de nevointă, luând aminte la sine și înfrânându-se cu asprime. Căci încă nu erau în Egipt sălaşuri dese de retragere (mânăstiri), nici nu știa monahul de pustia depărtată, ci oricine voia să ia aminte la sine se mulțumea să se nevoiască singur nu departe de satul său. Dar era atunci în satul vecin un bătrân, care se nevoia din tinerețe cu viața singuratică. Pe acesta văzându-l Antonie, căuta să-i urmeze în bunătatea vieții. Mai întâi a început și el să viețuiască în locuri din apropiere de sat și de acolo de auzea de vreun sârguitor în nevointă, se ducea să-l caute ca albina înțeleaptă. Și nu se întorcea la locul său înainte de a-l vedea și de a lua de la el un fel de merinde pentru drumul său spre virtute. Deci făcându-și începuturile acolo, și-a întărit cugetarea ca să nu se întoarcă spre cele ale părinților, nici să-și amintească de rude, ci să-și aibă toată sârguința spre întărirea în nevointă. Lucra cu mâinile, ținând seama de cuvântul: „Iar cel ce nu lucrează, nici să nu mănânce“ (2 Tim. 3, 10). Și o parte din pâinea câștigată o folosea pentru el, alta o da celor ce aveau nevoie. Dar se și ruga neconținut învățând că trebuie să se roage de unul singur neîncetat (Mt. 6, 61; 1 Tes. 5, 17). Lua aminte la cele citite, ca nimic din cele scrise să nu cadă alături de sine, ci să țină toate și așa să-i fie amintirea în loc de cărți.

IV

Călăuzindu-se pe sine astfel, Antonie era iubit de toți. Iar el se supunea cu sinceritate celor sârguincioși la care mergea și își

însușea ceea ce avea fiecare mai mult decât el în sârguință și nevoință. La unul descoperea dulceața sufletului, la altul încordarea în rugăciuni. Cugeta la nemâniera unuia și la iubirea de oameni a altuia. Lua aminte la cel ce priveghea și la cel ce grăia cu prietenie. Se minuna de răbdarea unuia și de posturile și de culcarea pe jos a altuia. Lua seama la blândețea unuia și la îndelunga răbdare a altuia. Lua aminte la dreapta credință în Hristos a unuia și la iubirea de oameni a altuia. Și umplut astfel, se întorcea la locul nevoinței sale. Iar adunând la sine cele ale fiecăruia se sârguia să le arate în sine pe ale tuturor. Și la cel deopotrivă cu el în vârstă nu privea cu altă dorință decât numai ca să nu fie al doilea față de ei în cele bune. Și aceasta o făcea așa ca să nu supere pe nimeni, ci ca să-i facă și pe aceia să se bucure de el. De aceea toți cei de bine iubitori din satul lui, cu care se cunoștea văzându-l că este așa, îl numeau iubitor de Dumnezeu. Și unii îl îmbrățișau ca pe un fiu, alții ca pe un frate.

V

Dar diavolul pizmaș și urâtor de cele bune nu suferea să vadă în tânăr o astfel de năzuință. Ci cele ce le-a plănuțit și mai înainte să le facă, încerca să le facă și împotriva lui. Și întâi a încercat să-l coboare din nevoință aducându-i în minte avuția, ocrotirea surorii, datinile neamului, iubirea de arginți, iubirea de slavă, plăcerea de multe feluri de mâncări și celelalte desfătări ale vieții. Apoi îi înfățișa asprimea virtuții și cât de mare e osteneala cerută de ea; pe de altă parte slăbiciunea trupului și lungimea timpului trebuitor dobândirii virtuții. Și peste tot îi aducea în minte multul praf al gândurilor, voind să-l despartă de dreapta lui hotărâre. Iar când s-a văzut vrăjmașul pe sine mai slab decât hotărârea lui Antonie și mai degrabă el biruit de tăria aceluia și răsturnat de multa credință și doborât de rugăciunile neconținute ale aceluia, încrezându-se în

armele sale plăcute pântecelui și laudându-se cu acestea (căci acestea sunt primele curse ale lui împotriva celor mai tineri), tăbăra împotriva tânărului noaptea frământându-l, iar ziua tulburându-l în așa fel, că și cei ce-l priveau simțeau lupta ce se da între amândoi. Acela arunca în el gânduri spurcate, iar acesta le fugărea prin rugăciuni. Acela încerca să trezească în trup furtivități, acesta rușinându-se ridica în fața trupului zidurile credinței, ale rugăciunilor și posturilor. Diavolul stăruia, ticălosul, și noaptea lua chipul femeii și o imita în tot felul, numai ca să-l înșele pe Antonie. Iar acesta gândind la Hristos și la curăția insuflată de El și, cugetând la sufletul nematerial, stingea jarul aceluia. Vrajmașul făcea să apară iarăși în el dulceața plăcerii, iar el se mânia și se supăra gândindu-se la amenințarea focului și la mușcătura viermelui. Și opunându-i-le acestea, trecea nevătămat peste acelea. Și toate acestea se făceau spre rușinarea vrăjmașului. Și așa cel ce a socotit să se facă asemenea lui Dumnezeu era făcut de râs de către un tânăr. Și cel ce se lăuda cu puterea sa împotriva trupului și sângelui era surpat de un om purtător de trup. Căci îi era împreună-lucrător Domnul, Care a purtat trup pentru noi și a dat trupului biruința împotriva diavolului, încât fiecare din cei ce luptă cu adevărat poate zice: „*Nu eu, ci harul lui Dumnezeu care este cu mine*“ (1 Cor. 15, 10).

VI

La sfârșit, fiindcă dracul n-a putut să doboare în acest chip pe Antonie, ci s-a și văzut alungat din inima lui, scrâșnind din dinți, după cum s-a scris (Iov 16, 9) și ca ieșit din sine, i se arată, cum e la minte așa și în nălucire, ca un copil negru. Căci după ce vicleanul a fost biruit în multe feluri, nu l-a mai ispitit prin gânduri, ci folosindu-se de chip și glas omenesc, a zis: „Pe mulți am înșelat și pe foarte mulți am doborât. Dar acum, luptând

cu tine și cu ostenele tale ca și cu mulți alții, am slăbit“. Iar Antonie întrebându-l: „Cine ești tu, care îmi spui acestea mie?“, îndată acela a rostit cu un glas plângăreț: „Sunt prietenul curviei. Eu am primit însărcinarea să întind cursele acestea și să gădil pe tineri și mă numesc duhul curviei. Pe câți doritori de curăție nu i-am înșelat. Pe câți înfrânați nu i-am biruit prin mângâieri și gădilări. Eu sunt cel pentru care proorocul muștră pe cei căzuți zicând: „*Ați fost amăgiți de duhul curviei*“ (Osea 4, 12). Prin mine au fost biruiți aceia. Eu sunt cel ce, necăjindu-te de multe ori, am fost tot de atâtea ori respins“. Atunci Antonie mulțumind Domnului și îndrăznind împotriva aceluia, i-a zis: „Atunci ești vrednic de mult dispreț, căci ești negru la minte și ca un copil nevolnic. N-am nici o frică de tine. Pentru că „*Domnul este ajutorul meu și voi disprețui pe vrăjmașii mei*“ (Ps. 117, 7)“. Acestea auzindu-le înnegritul acela, a fugit îndată cu glasul topit temându-se să se mai apropie de bărbat.

VII

Aceasta a fost prima biruință a lui Antonie împotriva diavolului. Mai bine-zis, a fost o biruință în Antonie a Mântuitorului, Care a osândit păcatul în trup, ca să se împlinească dreptatea legii în noi care „*nu umblăm după trup, ci după duh*“ (Rom. 8, 3-4).

Dar nici Antonie n-a rămas fără griji și n-a disprețuit pe demon, și nici vrăjmașul, odată biruit, n-a încetat să uneltească. Căci umbla iarăși împrejur ca un leu căutând un prilej împotriva lui (1 Petru 5, 8). Iar Antonie, cunoscând din Scripturi că multe sunt meșteșugirile vrăjmașului, se folosea cu încordare de nevoiță, socotind că și acela care n-a reușit să-i înșele inima prin plăcerea trupului, va încerca, fără îndoială, să-l prindă în cursă prin vreun alt meșteșug. Căci demonul e mult iubitor de păcat. Drept aceea își acoperea tot mai mult și mai mult trupul și îl purta ca pe un rob ca nu cumva biruind în unele să fie

tras în jos în altele. Hotărăște așadar să se deprindă pe sine cu o și mai aspră viețuire. Mulți se minunau de el, dar el purta cu și mai multă ușurință osteneala. Căci râvna sufletului stăruind multă vreme în el, întipărea în el tot mai mult deprinderea cea bună. Prin aceasta luând ca prilej chiar cel mai mic bine văzut la alții, arăta multă sârguință în a și-l însuși. Priveghea atât de mult că de multe ori petrecea toată noaptea fără să doarmă și aceasta făcând-o nu o dată, ci de multe ori, se minunau toți de el. Mânca o singură dată pe zi după apusul soarelui. Dar se întâmpla să mănânce și numai o dată la două zile, iar de multe ori la patru. Iar mâncarea lui era pâine și sare; și băutura, numai apă. De carne și vin e de prisos chiar și a vorbi, când nici la alți sârguitori nu se afla așa ceva. Pentru dormit se îndestula cu o rogojină. Dar de cele mai multe ori se întindea pe pământ. Nu voia să se ungă cu ulei, zicând că tinerilor se cuvine să iubească mai mult nevoița și să nu caute cele ce moleșesc trupul; ci să-l obișnuiască mai degrabă cu ostenelele, gândindu-se la spusa Apostolului: „*Când slăbesc, atunci sunt tare*“ (2 Cor. 12, 10). Căci zicea că atunci se întărește sufletul în vigoare când se împuținează plăcerile trupului. Era și acesta un gând cu adevărat minunat al lui: nu trebuie măsurată cu timpul calea virtuții, nici cu retragerea pentru sine, ci cu dorința și cu voința mereu treze. De aceea nu-și amintea de timpul trecut, ci fiecare zi socotind-o ca început al nevoiței, se ostenea și mai mult pentru înaintare, spunându-și necontenit cuvântul lui Pavel: „*Cele dinapoi uitându-le, spre cele dinaintea tind*“ (Filip. 3, 14). Dar își amintea și de cuvântul proorocului Ilie care zice: „*Viu este Dumnezeu înaintea Căruia mă voi înfățișa azi*“ (3 Regi, 18, 15). Căci ia seama că zicând: azi, nu măsură timpul trecut, ci ca unul ce pune pururea început, în fiecare zi se silea să se înfățișeze așa cum trebuie lui Dumnezeu, cu inima curată și gata să asculte de voia Lui și de nimeni altul. Zicea în

sine că nevoitorul trebuie să învețe din viețuirea marelui Ilie să-și vadă pururea ca într-o oglindă viața lui.

VIII

Astfel, stăpânindu-se pe sine tot mai mult, Antonie a plecat la mormintele ce se aflau departe de sat și rugând pe un cunoscut să-i aducă la mai multe zile pâinea trebuitoare a intrat într-unul din morminte și închizând ușa lui, a rămas singur înăuntru. Nerăbdând aceasta vrăjmașul, ba și temându-se ca nu cumva Antonie să ia pe încetul în stăpânire pustiul cu nevoința lui, venind într-o noapte cu o mulțime de draci, atâta l-a umplut de răni prin lovituri, încât l-a lăsat zăcând jos din pricina chinurilor. Și zicea că atât de cumplite i-au fost durerile încât nu puteau fi pricinuite de răni de la oameni. Dar purtarea de grijă a lui Dumnezeu (căci nu trece Domnul cu vederea pe cei ce își pun nădejdea în El) a făcut ca a doua zi să vină cunoscutul să-i aducă pâinile. Acesta deschizând ușa și văzându-l jos ca mort, luându-l pe spate l-a dus la biserică din sat și l-a pus pe pământ și multe din rudeni și din oamenii din sat ședeau lângă Antonie ca lângă un mort. Dar pe la miezul nopții venindu-și în sine și ridicându-se puțin, când i-a văzut pe toți dormind și numai pe acel cunoscut priveghind, făcându-i semn să vină la el, l-a rugat să-l ia iarăși pe spate și să-l ducă la morminte, fără să trezească din somn pe nimeni.

IX

Fiind dus de acela acolo și închizând acela ușa după obicei, a rămas iarăși singur înăuntru. Și neputând să stea în picioare din pricina rănilor, se ruga zăcând întins. Și după rugăciune zicea strigând: „*Sunt aci eu, Antonie! Nu fug de rănilile voastre. Căci chiar de-mi veți pricinui mai multe, nimic nu mă va despărți de dragostea lui Hristos*“ (Rom. 8, 35). Apoi rostea din Psalmi: „*De se*

va rându-i în jurul meu tabără, nu se va înfricoșa inima mea“ (Ps. 26, 5). Nevoitorul cugeta și zicea aceasta. Dar vrăjmașul bine-lui mirându-se că a îndrăznit să vină aici și după rănilor primite, chemându-și câinii, le-a zis plin de furie: „Vedeți că nu l-am biruit nici prin duhul curviei, nici prin răni. Ba s-a umplut și de îndrăzneală împotriva noastră. Să-l atacăm și altfel“. Căci e ușor diavolului să născocască și alte feluri de răutăți. Deci făcură în acea noapte prin lovituri un astfel de zgomot, încât părea că tot locul se cutremură. Și parcă desfăcând cei patru pereți ai micii încăperi, demonii intrau prin ei prefăcuți în năluci de fiare și șerpi. Și locul întreg era plin de năluciri de lei, de urși, de leopardzi, de tauri, de șerpi, de aspide, de scorpioni și lupi. Și fiecare din aceștia se mișca în felul său. Leul mugea, voind să intre fără să poată, taurul părea să ia în coarne, șarpele se târa și nu ajungea și lupul repezindu-se era ținut pe loc. Și zgomotele tuturor erau înspăimântătoare și furiile lor, cumplite. Iar Antonie, lovit și înțepat de ei, simțea un și mai mare chin în trup. Dar rămânea fără să tremure și priveghind și mai mult cu sufletul. Gemea de durerea trupului, dar veghea cu mintea. Și bătându-și joc de ei, zicea: „Dacă ați avea vreo putere în voi, ar fi fost destul să vină numai unul din voi. Dar fiindcă v-a slăbit Domnul, încercați să mă speriați prin mulțime. E un semn al neputinței voastre că luați chipurile animalelor“. Și îndrăznind iarăși zicea: „De sunteți tari și ați luat putere împotriva mea, nu zăboviți, ci năvăliți. Iar de nu puteți, pentru ce vă tulburați în zadar? Nouă ne este pecete și zid de apărare credința în Domnul nostru“. Dar aceia, încercând multe, scrâșneau din dinți, încât se făceau mai degrabă pe ei de râs, decât pe el.

X

Căci Domnul n-a uitat nici acum de nevoița lui Antonie, ci a venit în ajutorul lui. Fiindcă privind el în sus, a văzut acoperișul

ca deschizându-se și o rază de lumină coborând spre el. Și dracii s-au făcut dintr-odată nevăzuți. Iar durerea trupului îndată a încetat și casa s-a luminat întregă. Iar Antonie simțind ajutorul și răsuflând mai bine, ușurat de dureri, se ruga vedeniei arătate, zicând: „Unde erai? Pentru ce nu Te-ai arătat de la început, ca să-mi oprești durerile?” Și s-a făcut glas către el: „Antonie, eram aci, dar am așteptat să văd lupta ta. Deci fiindcă ai răbdat și nu te-ai lăsat biruit, îți voi fi pururea ajutor și voi face numele tău cunoscut pretutindeni“. Auzind acestea, s-a sculat la rugăciune. Și s-a întărit atât de mult, că a simțit că are mai multă putere în trup, decât a avut înainte. Și era atunci aproape de treizeci și cinci de ani.

XI

A doua zi, dornic de o viețuire și mai plină de râvnă, a mers la acel bătrân amintit, rugându-l să locuiască cu el în pustie. Dar acela neprimind din pricina vârstei și pentru că nu avea un astfel de obicei, Antonie a pornit îndată singur spre munte. Dar vrăjmașul iarăși, văzându-i sânguința și vrând s-o împiedice, i-a pricinuit pe cale nălucirea unui mare disc de argint. Antonie înțelegând uneltirea urâtorului de bine, s-a oprit și privind la disc a dat pe față pe diavolul din el, zicând: „De unde poate fi un disc în pustie? Calea aceasta nu e bătătorită și nu e pe ea vreo urmă de oameni care să umble pe aici. Și dacă ar fi căzut, nu s-ar fi putut ascunde, fiind foarte mare. Deci cel ce l-ar fi pierdut, întorcându-se și căutându-l l-ar fi putut afla, pentru că locul e pustiu. Aceasta e o meșteșugire a diavolului. Nu-mi vei împiedica prin aceasta râvna, diavole! Aceasta va fi spre pieirea ta“. Și spunând Antonie aceasta, discul s-a mistuit ca fumul de fața focului.

XII

Apoi plecând, iarăși a văzut nu o nălucire, ci aur adevărat aruncat în drum. De l-a arătat vrăjmașul, sau cineva cu o putere mai mare spre a întări pe nevoitor și a-i arăta diavolului că nu dă atenție nici aurului adevărat, n-a spus-o nici el și n-am aflat nici noi. Știm numai că ceea ce s-a arătat a fost aur adevărat. Antonie minunându-se de mulțimea lui, dar sărind peste el ca peste foc, l-a trecut fără să se întoarcă măcar să privească. Ba s-a grăbit așa de mult că nu a mai văzut locul. Deci întărindu-și tot mai mult hotărârea, a înaintat spre munte. Și dincolo de un râu a aflat o clădire pustie de atâta vreme, că era plină de târâtoare. Și trecând râul, s-a sălășluit în ea. Iar târâtoarele ca alungate de cineva au plecat îndată. Deschizând intrarea și așezând înăuntru pâini pentru șase luni (căci aceasta o fac tebeii și ele rămân un an întreg nestricate) și având și apă coborând ca în niște pivnițe neumblate, a rămas singur înăuntru, nemaiieșind de acolo și nemaivăzând pe vreunul dintre cei ce veneau. A rămas astfel multă vreme acolo nevoindu-se. Primea numai de două ori pe an pâinile aduse în încăperea de sus.

XIII

Iar cunoscuții care veneau la el, deoarece nu le îngăduia să intre și de aceea rămâneau zile și nopți afară, auzeau înăuntru ca niște mulțimi zgomotoase, care rosteau cuvinte plângărețe și strigau: „Pleacă din aceste locuri ale noastre. Ce este între tine și pustie? Nu primești ispitele noastre“. Cei dinafară crezură la început că sunt niște oameni care se luptă cu el și care au coborât pe scări la el. Dar când privind prin gaura cheii n-au văzut pe nimeni, socotind că sunt demoni s-au înspăimântat și au strigat la Antonie. Dar acesta îi auzea mai mult pe aceștia, decât se îngrijea de aceia. Și venind aproape de ușă, îi îndemna pe oameni să plece și să nu se teamă. Căci zicea că

dracii pricinuiesc năluciri mai ales celor ce se tem. „Dar voi pecetluiți-vă pe voi și plecați cu curaj și lăsați-i pe aceștia să se facă ei înșiși de răs“. Deci aceia plecau împrejmându-se ca și cu un zid cu semnul crucii. Iar el rămânea și nu era întru nimic vătămat de aceia. Dar nici nu se obosea luptând. Căci sporierea vederii de sus și slăbiciunea vrăjmașilor îi aducea și multă odihnă și îi sădea și mai multă râvnă. De fapt cunoștii care veneau neconținut socotind să-l găsească mort, îl auzeau psalmodind: „*Să învie Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii Lui și să fugă de la fața Lui cei ce-L urăsc pe El. Precum se topește ceara de fața focului, așa să piară păcătoșii de la fața lui Dumnezeu*“ (Ps. 67, 2-3). Și iarăși: „*Toate neamurile m-au înconjurat și cu numele Domnului i-am înfrânt pe ei*“ (Ps. 117, 12).

XIV

Deci a petrecut aproape douăzeci de ani nevoindu-se astfel fără să iasă și fără să fie văzut de vreunii. Dar după aceea, dorind și voind mulți să-i urmeze în nevoie și venind și alți cunoștii și forțând ușa și împingând-o, Antonie a ieșit ca dintr-un altar în care se afla scufundat în taine și era purtat de Dumnezeu. Atunci s-a arătat întâia oară din clădire celor ce veneau la el. Iar aceia privindu-l s-au minunat văzând trupul lui având aceeași înfățișare, nici umflat prin nemișcare, nici subțiat de posturi și de lupta cu demonii. Era la fel cum îl știau și înainte de retragere. Iar sufletul arăta aceeași curăție în purtări. Nici închis în sine, din înfrânare, nici revărsându-se din plăcere, nici stăpânit de răs, nici copleșit de tristețe; nu s-a tulburat văzând mulțimea, nici nu s-a veselit văzându-se primit cu bucurie de atâta lume. Ci era întreg egal cu sine, ca unul ce era călăuzit de dreapta judecată și statornicit în ceea ce e propriu firii. Și pe mulți din cei de față care pătimeau cu trupul i-a vindecat Domnul prin el, iar pe alții i-a scăpat de demoni. Domnul îi dădea har lui

Antonie și în vorbire. Prin aceasta mângâia pe mulți întristați, iar pe alții care se dușmăneau între ei îi împăca făcându-i prieteni. Pe toți îi îndemna să nu pună nimic din lume înaintea dragostei față de Hristos. Le spunea și le cerea să se gândească la bunătățile viitoare și la iubirea de oameni arătată nouă de Dumnezeu, „*Care n-a cruțat nici pe Fiul Său, ci L-a dat pe El pentru noi toți*“ (Rom. 8, 32). Convingea pe mulți să aleagă viața monahicească și așa s-au ivit în munți lăcașuri de viețuire singuratică (mănăstiri) și pustia s-a umplut de monahi, care au părăsit toate ale lor și și-au însușit viețuirea cerească.

XV

Ivindu-se trebuința să treacă peste râul lui Arsenit (căci trebuia să viziteze pe frați), acesta era plin de crocodili. Dar rugându-se doar, a pășit el și toți cei împreună cu el și au trecut nevătămați. Apoi întorcându-se la lăcașul de la început al singurătății sale (mănăstire), și-a continuat aceleași osteneli cuvioase din tinerețe. Prin vorbiri continui făcea să sporească râvna celor ce erau de mai înainte monahi, iar pe cei mai mulți dintre ceilalți îi mișca spre dragostea de nevoie. Și așa, prin puterea cuvântului, s-au înființat foarte multe lăcașuri de viețuire singuratică (mănăstiri) și pe toate le călăuzea ca un părinte.

XVI

Astfel ieșind într-una din zile, și toți monahii apropiindu-se de el și rugându-l să audă de la el un cuvânt, le-a grăit în limba egipteană acestea: „Ajung Scripturile spre învățatură. Iar noi facem bine să ne îndemnăm unii pe alții în credință și să ne întărim prin cuvinte. Deci voi aduceți ale voastre ca niște fii părintelui, spunând cele ce le știți. Și eu ca mai bătrân în vârstă decât voi, vi le dau ale mele pe care le știu și pe care le-am cercat. Să ne fie întâi de toate sânguința comună a tuturor, ca

din cele ce le-am început să nu dăm înapoi, nici să descurajăm în osteneli, nici să nu zicem: „Ne nevoim de multă vreme“. Ci mai degrabă să ne sporim râvna, ca și când am începe în fiecare zi. Căci viața omenească întregă e foarte scurtă, asemănată cu veacurile viitoare. Drept aceea și timpul nostru e nimic față de viața veșnică. Și tot lucrul din lume se vinde cu prețul valorii lui și egalul se schimbă pe egal. Dar fângăduința vieții veșnice se cumpără cu foarte puțin. Căci s-a scris: „Zilele vieții noastre șaptezeci de ani, iar de vor fi în putere optzeci de ani; și ce este mai mult decât aceștia, osteneală și durere“ (Ps. 89, 10). Când deci în toți cei optzeci de ani, sau chiar în o sută, vom fi stăruiți în nevointă, nu vom împărăți numai ani egali cu cei o sută de ani, ci în loc de cei o sută vom împărăți în vecii vecilor. Și dacă am luptat pe pământ, nu vom avea moștenire pe pământ, ci avem fângăduințele celor din ceruri. Și după ce am depus trupul stricăcios îl vom primi iarăși nesticăcios.

XVII

Deci, fiilor, să nu ne moleșim, nici să nu socotim să zăbovim prea mult timp în acestea, crezând că facem ceva mare. „Căci nu sunt vrednice pătimirile timpului de acum de slava viitoare ce ni se va descoperi“ (Rom. 8, 18). Nici să nu socotim, privind la lume, că am renunțat la niște lucruri mari. Căci tot pământul e foarte mic față de cerul întreg. Deci chiar dacă am fi stăpâni peste tot pământul și am renunța la el întreg, n-ar fi vrednic de Împărăția cerurilor. Căci precum dacă cineva ar disprețui o drahmă de aramă, ca să câștige o sută de drahme de aur, ar fi prea puțin ceea ce părăsește, așa cel ce fiind stăpân peste tot pământul ar renunța la el, puțin ar părăsi și ar lua însutit. Iar dacă nici tot pământul nu e vrednic de ceruri, cel ce lasă puține pogoane e asemenea celui ce n-a lăsat nimic. Dar chiar dacă părăsește casa, sau aur mult, nu trebuie să se laude, sau

să se moleșească încrezut în sine. De altfel trebuie să cugetăm că dacă nu le lăsăm pentru virtute, murind mai pe urmă le lăsăm chiar celor ce nu voim, cum a arătat Eclesiastul (Ecl. 4, 8). Deci pentru ce să nu le părăsim pentru virtute, ca să moștenim Împărăția? Pentru aceea să nu se lase cucerit careva dintre noi de pofta de a dobândi. Căci ce câștig avem din a dobândi cele ce nu le ducem cu noi? Pentru ce să nu dobândim acelea pe care putem să le și ducem cu noi, care sunt cumințenia, dreptatea, cumpătarea, bărbăția, înțelegerea, dragostea, iubirea de săraci, credința în Hristos, nemânierea, iubirea de străini? Dobândindu-le acestea le vom afla ajunse înaintea noastră și primindu-ne în pământul celor blânzi.

XVIII

Drept aceea, să ne încredințăm și din acestea că nu trebuie să fim nepăsători, mai ales cugetând că suntem slujitorii lui Hristos și că suntem datori să slujim Stăpânului. Sluga nu va cuteza să spună: „Odată ce am lucrat ieri, nu mai lucrez azi“. Nici nu măsoară timpul trecut, ca să înceteze de a lucra în zilele următoare, ci arată în fiecare zi, cum s-a scris în Evanghelie, aceeași râvnă, ca să placă stăpânului său și să nu se primejduiască. La fel și noi să stăruim în fiecare zi în această nevoie, știind că de vom nesocoti-o într-o singură zi, nu ne va ierta pentru timpul trecut, ci se va supăra pe noi pentru nepăsarea noastră. Căci așa am auzit și la Iezechiel (Iez., 18). Iar Iuda a pierdut pentru o singură noapte toată osteneala timpului trecut.

XIX

Să stăruim deci, fiilor, în nevoie și să nu ne moleșim. Că în aceasta avem și pe Domnul împreună-lucrător, precum s-a scris că Dumnezeu îi este împreună-lucrător spre bine tot celui ce a ales binele (Rom. 8, 28). Iar spre a nu ne face nepăsători, e

bine să cugetăm la spusa Apostolului: „*Mor în fiecare zi*“ (1 Cor., 15, 31). Căci dacă am trăi și noi ca cei ce mor în fiecare zi, n-am păcătui. Iar ceea ce se spune prin aceasta trebuie s-o înțelegem așa: sculându-ne în fiecare zi, să socotim că nu vom rămâne în viață până seara și când ne culcăm să socotim că nu ne vom mai scula. Căci viața noastră e prin fire nesigură și ne e măsurată în fiecare zi de Providență. Cugetând și trăind astfel nu vom păcătui, nici nu vom pofti ceva pe pământ, nici nu ne vom mânia pe cineva, nici nu vom aduna comori pe pământ, ci viețuind ca unii ce așteptăm în fiecare zi să murim, vom fi ca unii care nu avem aci nimic și le vom da toate tuturor. Nu vom fi stăpâniți deloc nici de pofta femeii, nici a altei plăceri murdare, ci le vom ocoli ca pe ceva trecător, simțindu-ne mereu în preajma morții și având în fața vederii ziua judecății. Căci frica și mai înainte vederea chinurilor topește dulceața plăcerii și ridică sufletul aplecat spre cele de jos.

XX

Drept aceea odată ce-am început și am pornit pe calea virtuții, să ne întindem și mai mult spre ea, ca să ajungem la cele dinainte (Filip. 3, 14). Și nimeni să nu se întoarcă spre cele dinapoi ca soția lui Lot (Fac. 19, 26). Mai ales pentru că Domnul a zis: „*Nimeni punând mâna pe plug și întorcându-se spre cele dinapoi, nu este vrednic de Împărăția cerurilor*“ (Luca, 9, 62). Iar a se întoarce nu înseamnă nimic altceva, decât a se răzgândi și a cugeta iarăși la cele lumești. Nu vă temeți deci, auzind despre virtute, nici nu vă mirați de numele ei. Căci nu e departe de noi, nici nu ia ființă în afară de noi, ci este un lucru cu puțință de împlinit de către noi și un lucru ușor, numai să voim. Păgânii (elenii) călătoresc departe și străbat mări ca să învețe carte. Dar noi nu avem nevoie să călătorim departe pentru Împărăția cerurilor, nici să străbatem marea pentru virtute. Căci venind

Domnul a spus: „*Împărăția cerurilor este înlăuntrul vostru*“ (Luca 17, 21). Deci virtutea are nevoie numai de voința voastră. Fiindcă este în voi și ia ființă din voi. Căci sufletul având prin fire puterea cugetătoare, din aceasta se naște virtutea. Și o are prin fire ca să rămână cum a fost făcut. Și a fost făcut bun și foarte drept. De aceea Isus al lui Navi i-a poruncit poporului zicând: „*Îndreptați inima voastră spre Domnul Dumnezeu lui Israel*“ (Is. N. 24, 23). Iar Ioan îndemna: „*Drepte faceți cărările voastre*“ (Mt. 3, 4). Iar în dreptatea sufletului se arată felul înțelegător al lui, așa cum a fost creat. De aceea când se abate și se strâmbă de la starea lui cea după fire, se spune că aceasta e răutatea sufletului. Deci nu e greu lucrul virtuții. Căci suntem în virtute dacă rămânem așa cum am fost făcuți. Iar dacă cugetăm cele rele, vom fi judecați ca răi. Dacă lucrul ar trebui căutat în afară de noi, ar fi cu adevărat greu. Dar dacă e în noi, să ne păzim de gânduri murdare și sufletul luat de la Domnul ca un dar spre păstrare, să-l păzim pe seama Domnului, ca El să recunoască făptura Lui ca păstrată astfel precum a făcut-o.

XXI

Să luptăm ca să nu ne tiranizeze mânia, nici să ne stăpânească pofta. „*Mânia omului nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu*“ (Iacov 1, 20). „*Iar pofta, zămisliind, naște păcatul. Iar păcatul săvârșit aduce moartea*“ (Iacov 1, 15). Viețuind astfel, să priveghem cu luare aminte și, precum s-a scris, să ne păzim inima cu toată grija. Căci avem vrăjmași cumpliți și vicleni, pe demonii cei răi. Și împotriva lor ne este lupta cum a zis Apostolul: „*Căci lupta noastră nu este împotriva sângelui și a trupului, ci împotriva căpeteniilor și a stăpâniilor și a stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății în cele din văzduh*“ (Efes. 6, 12). Fiindcă e mare mulțimea lor în văzduhul nostru și nu sunt departe de noi. Și e mare deosebirea între ei. Despre firea lor

și despre deosebirea lor s-ar putea vorbi mult, dar descrierea aceasta o lăsăm pe seama altora mai mari ca noi. Ceea ce ne trebuie nouă e să cunoaștem meșteșugirile lor împotriva noastră.

XXII

Deci aceasta s-o cunoaștem întâi, că dracii n-au fost creați ca cei ce poartă numele de draci. Căci nimic rău n-a făcut Dumnezeu. Ci au fost făcuți și ei buni. Dar căzând de la cugetarea cerească și învârtindu-se în jurul pământului, i-au amăgit pe păgâni cu năluciri. Iar pe noi, creștinii, pizmuindu-ne, toate le mișcă voind să ne împiedice în sușul spre cer, ca să nu ne urcăm acolo de unde au căzut ei. De aceea e nevoie de multă rugăciune și nevoință, ca primind cineva prin Duhul darul deosebirii duhurilor, să poată cunoaște cele ale lor: care dintre ei sunt mai puțin răi, care mai răi decât aceia și în ce uneltire se străduiește fiecare dintre ei și cum poate fi învins și scos fiecare din bine. Căci multe sunt meșteșugirile lor și multe cursele lor. Fericitul Apostol și cei ce le-au cunoscut ca el pe acestea, zic: „*Nu ne sunt necunoscute gândurile lui*“ (2 Cor. 2, 14). Iar noi din cele ce le-am pățimit de la ei, trebuie să ne îndreptăm prin ele unii pe alții. Eu având o parte din cercarea acestora, vă grăiesc ca unor fii.

XXIII

Deci aceștia, când văd pe oricare creștin, dar mai ales pe monahi, ostenindu-se și înaintând, încearcă întâi să-l ispitească, ridicând multe sminteli în cale. Iar smintelile sunt gândurile rele. Dar nu trebuie să ne temem de momelile lor. Căci acelea sunt doborâte îndată prin rugăciuni și postiri și prin credința în Domnul. Dar nici doborâți ei nu încetează, ci vin îndată iarăși cu viclenie și meșteșugire. Căci când nu pot să înșele inima pe față cu o plăcere murdară, vin iarăși în alt chip și se silesc să

sperie pricinuind alte năluciri, prefăcându-se și imitând femeii, fiare, reptile, trupuri de uriași și mulțime de ostași. Dar nu trebuie să ne temem nici de nălucirile acestea. Căci nu sunt nimic, ci se mistuiesc îndată, mai ales dacă omul se întărește cu credința și se împrejmuiește cu semnul crucii. Dar sunt plini de îndrăzneală și de nerușinare. Căci de sunt biruiți, ne atacă, iarăși, în alt chip. Se prefac că ghicesc și că ne spun de mai înainte ceea ce va veni după multe zile, se arată înalți ajungând până la acoperiș și groși, ca pe cei ce nu i-au putut amăgi prin gânduri să-i răpească prin astfel de năluciri. Iar de vor afla sufletul și astfel neclătinat în credință și în cugetarea nădejdiei, aduc pe căpetenia lor.

XXIV

Iar de acela zicea că de multe ori apare așa cum l-a descris Domnul lui Iov pe diavolul, zicând: „*Ochii lui chip de luceafăr. Din gura lui pornesc ca niște făclii aprinse, ce scapără ca niște săgeți de foc. Din nările lui iese ca un fum de cuptor arzând de focul unor cărbuni aprinși. Sufletul lui, cărbuni aprinși. Din gura lui iese o flacăra*“ (Iov 41, 9-11). Așa apărând căpetenia dracilor, înspăimântă, precum am spus înainte, grăind vicleanul lucruri mari, cum iarăși l-a dat pe față Domnul, spunând lui Iov: „*Socotește fierul ca paiete și arama ca lemnul putred. Marea o socotește ca un vas de unsoare și pe portarul adâncului ca pe un rob. Socotește adâncul ca un loc de plimbare*“ (Iov 41,17-22). Iar prin proorocul a spus: „*Zis-a vrăjmașul: gonind îi voi prinde*“ (Ieș. 15, 9); și iarăși prin altul: „*Toată lumea o voi lua în mână ca pe un cuib și ca pe niște ouă părăsite le voi ridica*“ (Is. 10, 14). Și încearcă să se fălească cu unele ca acestea și le vestește acestea, ca să amăgească pe cinstitorii de Dumnezeu. Dar noi credincioșii nu trebuie să ne speriem nici de nălucirile acestea, nici să luăm aminte la cuvintele lui. Fiindcă minte și nu spune nimic adevărat. Căci grăind cu îndrăzneală

acestea și atâtea altele, balaurul a fost atras ca într-o undiță de Mântuitorul și ca o vită a primit căpăstrul în jurul botului; și ca unui cal i-au fost prinse nările în belciug și buzele i-au fost găurite cu o sulă. Și a fost legat de Domnul ca o vrabie ca să ne putem bate joc de el (Iov 40, 19-24). Atât el cât și demonii cei împreună cu el au fost doborâți la pământ ca niște scorpii și șerpi, spre a fi călcați în picioare de noi, creștinii. Și dovada acestui fapt e că noi viețuim protivnic lui. Căci cel ce se lăuda să sece marea și să cuprindă lumea, iată că nu poate să împiedice acum nevoița voastră și nici pe mine să grăiesc împotriva lui. Să nu luăm deci seama la cele ce le spune, căci minte, nici să nu ne speriem de nălucirile lui, fiind și acestea minci-noase. Căci nu e lumină adevărată cea care se arată în ele, ci mai degrabă acestea poartă în ele începuturile și chipurile focului gătit lor, în care vor arde. Cu ele încearcă să înspăimânte pe oameni. Ele apar, dar se și mistuiesc de la sine, nevătămând pe nici unul dintre credincioși, ci purtând asemănarea focului viitor ce-i va primi pe aceia. De aceea credincioșii nu se cuvine să se înfricoșeze. Căci toate meșteșugirile lor sunt nimic în fața harului lui Hristos.

XXV

Sunt vicleni și gata să se prefacă și să se preschimbe în toate înfățișările. Adeseori se prefac chiar a cânta psalmi, măcar că nu se arată amintindu-și de cuvintele din Scripturi. Se întâmplă că și când citim noi, să rostească adeseori îndată, ca pe un ecou, cele ce au fost citite. Ba dormind noi, ne scoală la rugăciuni. Și aceasta o fac des, aproape neîngăduindu-ne nici să dormim. Se mai întâmplă uneori să ia și chipuri de călugări, prefăcându-se că vorbesc ca niște oameni evlavioși, ca să amăgească prin asemănarea înfățișării și să atragă pe cei amăgiți de ei unde voiesc. Dar nu trebuie să fie luați în seamă chiar dacă

ne scoală la rugăciune, chiar dacă ne sfătuiesc să nu mâncăm deloc, chiar dacă se prefac că ne pârsesc și ne osândesc de cele la care ne-au îndemnat odată. Căci nu o fac aceasta din evlavie și de dragul adevărului, ci ca să ducă pe cei simpli la deznădejde și să le spună că nevoița nu le este de folos și să facă pe oameni să simtă că viața monahală este împovărătoare și foarte grea și să se plictisească de ea și să-i împiedice să viețuiască potrivit lor.

XXVI

Proorocul trimis de Domnul i-a deplâns pe ei, zicând: „*Vai celui ce adapă pe aproapele cu băutura turbure a pieirii*“ (Avac. 2, 15). Căci acest fel de meșteșugiri și gânduri fac să se piardă calea ce duce la virtute. Iar Domnul Însuși astupa gura dracilor chiar când spuneau adevărul, zicând: „*Tu ești Fiul lui Dumnezeu*“ (Luca 4, 41) și îi împiedica să grăiască, ca nu cumva în adevărul spus să-și semene și răutatea lor, și ca să ne obișnuiască și pe noi să nu le dăm crezare acestora niciodată, chiar dacă par să spună adevărul. Căci nu se cuvine, având noi dumnezeieștile Scripturi și libertatea de la Mântuitorul să ne lăsăm învățați de diavolul care nu și-a păzit locul său, ci a cugetat altele în locul celor ce se cuveneau. De aceea Domnul îl oprește chiar și când spune cuvinte din Scriptură zicând: „*Iar Dumnezeu a spus celui păcătos: Pentru ce povestești dreptățile Mele și iei legământul Meu prin gura ta?*“ (Ps. 19, 16). Căci toate le fac și le grăiesc și le tulbură și în toate se prefac și pe toate le amestecă, ca să amăgească pe cei simpli. Și pricinuiesc lovituri și râd nebunește și șuieră; iar de nu-i ia cineva în seamă plâng și se văicăresc ca niște biruiți.

XXVII

Astfel Domnul ca Dumnezeu le-a închis gura dracilor. Iar noi, învățând de la sfinți, trebuie să facem ca aceia și să urmăm

pilda bărbăției lor. Căci și aceia văzând acestea ziceau: „*Când a stătut păcătosul împotriva mea, am amuțit și m-am smerit și am tăcut de cele bune*“ (Ps. 38, 2). Și iarăși: „*Iar eu ca un surd n-am auzit și ca un lipsit de grai, n-am deschis gura mea. Și m-am făcut ca un om care nu aude*“ (Ps. 37, 14). Deci și noi să nu-i auzim pe ei ca unii ce suntem străini de ei, nici să ascultăm de ei chiar de ne scoală la rugăciune și chiar de ne vorbesc despre posturi. Iar în privința hotărârii de-a ne nevoi, să luăm aminte mai degrabă la noi înșine și să nu ne lăsăm amăgiți de ei, care toate le fac cu viclenie. Pe de altă parte nu trebuie să ne temem de ei, chiar dacă par că dau năvală asupra noastră, chiar de ne amenință cu moartea, căci sunt slabi și nu pot nimic, decât numai să ne amenințe.

XXVIII

Am vorbit despre aceasta până acum în trecere. Dar nu ne va fi greu să vorbim acum mai pe larg. Căci reamintirea lor vă va fi spre întărire. Venind Domnul la noi, a căzut vrăjmașul și au slăbit puterile lui. Dar nemaiputând face nimic, totuși ca un tiran ce este, chiar căzut, nu se liniștește, ci amenință fie măcar și numai prin cuvinte. Să se gândească fiecare din voi la aceasta și va putea să disprețuiască pe demoni. Dacă ar fi legați de același fel de trupuri cum suntem noi, le-ar fi cu putință să spună: fiindcă oamenii ne sunt ascunși, nu-i aflăm, dar când îi aflăm îi vătămăm. Căci în acest caz am putea să ne ascundem de ei, închizând ușile în fața lor. Însă fiindcă nu sunt așa, pot intra chiar de le sunt ușile închise și întâiul dintre ei, diavolul, se află în tot văzduhul. Pe lângă aceea, sunt pururea voitori de rău și gata spre vătămare și, cum a zis Mântuitorul, „*diavolul este, de la început, ucigător de oameni*“ și „*tatăl răutății*“ (Ioan 8, 44). Dar noi totuși trăim viețuind contra lui. Prin aceasta se fac vădiți că nu pot nimic. Căci nu-i împiedică de la uneltire nici distanța,

nici nu ne socotesc prieteni ai lor, ca să ne cruțe, nici nu sunt de bine iubitori, ca să ne îndrepteze, ci sunt mai vârtos răi și nimic nu le stă mai mult la inimă decât să vatăme pe cei iubitori de virtute și cinstitori de Dumnezeu. Deci numai pentru că nu pot face nimic, nu fac nimic decât să ne amenințe. Căci dacă ar putea n-ar întârzia, ci îndată ar face răul, având totdeauna voința gata spre aceasta, mai ales împotriva noastră. Iată și acum adunându-ne grăim împotriva lor și știu că sporind noi (în nevoie) ei slăbesc. Dacă ar avea deci putere, nu ne-ar lăsa pe nici unul dintre noi, creștinii, să viețuim după Dumnezeu. Căci păcătosului îi este scârbă de cinstirea lui Dumnezeu. Deci pentru că nu pot nimic, se rod și mai mult pe ei înșiși, că nu pot face nimic din cele cu care ne amenință.

Apoi trebuie cugetat și aceea, spre a nu ne teme: dacă le-ar fi fost cu puțință să ne vatăme, n-ar fi venit cu zgomot, nici n-ar fi iscat năluciri, nici n-ar fi uneltit prin schimbarea înfățișării. Ci le-ar fi fost destul numai să vină, ca să facă ceea ce pot și voiesc. Fiindcă oricine are putere nu omoară cu nălucirea, nici nu sperie prin zgomote, ci se folosește el însuși de putere precum voiește. Însă dracii, neputând nimic, joacă ca pe scenă, schimbându-și chipurile și speriiind copiii, prin nălucirea zgomotelor și prin înfățișări prin care se dovedesc mai degrabă vrednici de disprețuit ca unii ce sunt neputincioși. Căci Îngerul adevărat, trimis de Domnul împotriva asirienilor, n-a avut nevoie de zgomote, nici de năluciri din afară, nici de lovituri, nici de ciocănituri. Ci s-a folosit liniștit de puterea sa și a omorât îndată o sută optzeci și cinci de mii (4 Regi 19, 35). Iar dracii nu pot nimic, chiar dacă încearcă să înspăimânte prin năluciri.

XXIX

Dar dacă cineva, cugetând la cele întâmplare cu Iov, ar putea întreba: „*Pentru ce diavolul atacându-l pe acela a putut face toate*

împotriva lui? Cum l-a sărăcit de toate avuțiile, i-a omorât fiii și pe el l-a lovit cu bubă rea?“ (Iov, 1, 15-22; 2, 1-7), să știe că nu diavolul a putut face acestea, ci Dumnezeu care l-a predat lui spre cercarea lui Iov. De fapt diavolul neputând face nimic a cerut putere de la Dumnezeu și primind-o a făcut acelea. Deci și din aceasta poate fi disprețuit diavolul și mai mult, că deși a voit, n-a avut nici o putere împotriva unui om drept. Și cerând nu o dată, ci și a doua oară, se arată și din aceasta slab și neputând face nimic. Și nu e de mirare că n-a avut putere asupra lui Iov, când nu s-a putut face nici nimitorul animalelor, decât îngăduindu-i Dumnezeu. Nu are putere nici asupra porcilor. Căci îl rugau, cum s-a scris în Evanghelie, pe Domnul, zicând: „Îngăduie-ne să mergem în porci“ (Mt. 8, 24). Iar dacă n-au putere nici asupra porcilor, cu atât mai mult nu au împotriva oamenilor făcuți după chipul lui Dumnezeu.

XXX

Deci numai de Dumnezeu trebuie să ne temem, disprețuindu-i pe aceștia și netemându-ne deloc de ei. Ci cu cât mai mult încercă să facă acestea, cu atât mai mult să ne încordăm nevoița împotriva lor. Căci mare armă este împotriva lor viața dreaptă și credința în Dumnezeu. Căci se tem de post, de priveghere, de rugăciuni, de blândețe, de liniște, de ne iubirea de arginți, de ne iubirea de slava deșartă, de smerita cugetare, de iubirea de săraci, de milostenii, de nemâniere și în primul rând de dreapta credință în Hristos a nevoitorilor. Pentru aceea fac toate, ca să nu-i vadă călcându-i în picioare. Fiindcă cunosc harul dat de Mântuitorul celor ce cred, împotriva lor, odată ce El însuși a zis: „Iată v-am dat vouă putere să călcați peste șerpi și scorpioni și peste toată puterea vrăjmașului“ (Lc. 10, 19).

XXXI

Iar dacă se prefac că prevestesc, să nu socotească cineva aceasta un motiv de a se încrede în ei. De fapt de multe ori ei spun de unii frați că vor veni peste câteva zile. Și aceia vin cu adevărat. Dar o fac aceasta nu de dragul auzitorilor, ci ca să-i convingă să creadă în ei, și așa, supunându-și-i, să-i piardă. De aceea să nu li se dea atenție, ci chiar spunând astfel de lucruri, trebuie să-i respingă zicând: nu avem nevoie de acestea. Căci ce e de mirare, dacă folosindu-se de trupuri mai subțiri decât ale oamenilor și văzându-i pe cei ce au pornit la drum, le-o iau înainte în alergare și vestesc că vin? Aceasta o prevestește și cel ce călărește cu un cal, luând-o înaintea celui ce călătorește pe jos. Deci nu trebuie să ne mirăm de ei nici când fac aceasta. Căci nu cunosc nimic din cele ce nu s-au făcut. Ci singur Dumnezeu este Cel ce le știe toate înainte de facerea lor (Dan. 13, 42). Aceștia, ca niște furi, alergând înainte vestesc cele ce le văd. Cătorva le istorisesc cele ale noastre, că adică ne-am adunat și grăim împotriva lor, înainte de a le vesti careva plecând de la noi. Aceasta o poate face și un copil iute de picior, luând înaintea celui ce întârzie. Așa trebuie înțeles ceea ce spun: dacă a pornit cineva la drum de la Tebaida, sau din alt ținut, înainte de a fi plecat, ei nu știu de va pleca. Dar după ce l-au văzut plecând aleargă înainte și vestesc venirea aceluia înainte de a ajunge acela. Și așa se întâmplă că aceia sosesc după câteva zile. Dar adeseori întorcându-se cei ce au plecat la drum, aceștia au mințit.

XXXII

Așa se întâmplă uneori că flecăresc și despre apa râurilor. Căci după ce au văzut ploi mari care au fost în părțile Etiopiei și știind că din acelea se va umple râul, înainte de-a ajunge apa în Egipt, alergând înainte o vestesc aceasta. Dar aceasta au spus-o și oamenii care au putut să alerge așa de repede ca și aceia. Și

precum trimisul lui David, urcându-se la înălțime vede mai înainte pe cel ce vine decât cel rămas jos, și cel ce a alergat înainte a spus înaintea altora, nu cele ce încă nu s-au întâmplat, ci cele ce sunt pe drum și se fac, așa și aceștia se ostenesc și le spun altora, numai ca să-i amăgească. Dar dacă providența hotărăște între timp altceva despre ape sau despre cei ce vin pe drum (căci poate aceasta), dracii au mințit și cei ce le-au dat atenție au fost înșelați.

XXXIII

Așa s-au născut oracolele elinilor (păgânilor) și așa au fost mai înainte amăgiți de draci. Dar așa a și încetat rătăcirea. Căci a venit Domnul care a surpat pe draci împreună cu uneltirea lor. Fiindcă nu cunosc nimic de la ei înșiși, ci, ca niște furi, cele ce le văd la alții acelea le spun. Dar sunt și oameni care își dau cu socoteala (care spun cu probabilitate) fără să fie preștiutori. De aceea chiar dacă unele din cele ce le spun sunt adevărate, nici atunci nu trebuie să se minuneze cineva de ei. Căci și doctorii având experiența unor boli, când văd la alții aceeași boală adeseori spun de mai înainte, dându-și cu socoteala (cu probabilitate), cum va decurge boala, pe temei de obișnuință. Și cârmacii de corăbii și mulți agricultori, văzând starea aerului spun de mai înainte din obișnuință de va fi furtună sau vreme senină. Dar nu va spune cineva, din pricina aceasta, că ei au o preștiință de insuflare dumnezeiască, ci din cercare și obișnuință. De aceea dacă și dracii spun aceasta uneori, dându-și cu socoteala (cu probabilitate), nu trebuie să se minuneze cineva de ei, din pricina aceasta, nici nu trebuie să le dea atenție. Căci ce folos au auzitorii să știe de la aceștia cu câteva zile înainte cele ce vor veni? Sau la ce s-ar sârgui cineva să cunoască astfel de lucruri, chiar dacă le-ar cunoaște cu adevărat? Căci acest lucru nu e pricinuitor de virtute, nici de vreo deprindere bună.

Și nimenea nu e judecat pentru ceea ce nu știe și nimenea nu e fericit pentru ceea ce a aflat și a cunoscut. Ci fiecare e judecat dacă a păstrat în acestea credința și a păzit din inimă poruncile.

XXXIV

Deci nu trebuie să ne îngrijim prea mult de acestea. Nici nu trebuie să ne nevoim și să ne ostenim pentru ele, ca să le cunoaștem, ci ca să plăcem lui Dumnezeu pentru buna viețuire. Și trebuie să ne rugăm nu ca să cunoaștem de mai înainte, nici ca să cerem plată pentru această nevoie; ci ca Domnul să ne fie împreună-lucrător în biruința asupra diavolului. Iar dacă vrem vreodată și să cunoaștem ceva de mai înainte, să ne curățim înțelegerea. Căci eu cred că sufletul care e curățit în toate privințele și care stă în cele ale firii, făcându-se străvăzător, poate vedea mai multe și mai departe decât demonii, având în sine pe Domnul care i le descoperă. Așa a fost sufletul lui Elisei, care vedea cele privitoare la Ghiezi (4 Regi 4, 26) și privea puterile (oștile) ce stăteau în jurul lui (4 Regi 6, 17).

XXXV

Când deci vin noaptea la voi și voiesc să vă grăiască cele viitoare și spun: „*Noi suntem îngeri*“, nu le dați atenție, căci mint. Și chiar de laudă nevoița voastră și vă fericesc, nu-i ascultați și nu-i credeți. Ci pecetluiți-vă (cu semnul crucii) mai degrabă pe voi înșivă și casa și vă rugați. Și îi veți vedea făcându-se nevăzuți căci sunt lași și se tem foarte mult de semnul crucii Domnului, fiindcă prin ea i-a dezbrăcat Mântuitorul, dându-i pe față. Iar dacă totuși stăruiesc cu și mai multă obrăznicie jucând teatru și schimbând nălucirile, nu vă înfricoșați, nici nu vă lăsați uimiți, nici nu le dați atenție ca unora ce-ar fi buni. Căci prezența celor buni și răi poate fi cunoscută ușor cu ajutorul lui Dumnezeu. Fiindcă vederea sfinților nu are nimic tulbure în

ea. „*Acela nu se va sfădi, nu va striga, nici nu va auzi cineva glasul din ea*“ (Is. 42, 2). Ci e așa de liniștită și de blândă, că îndată aduce în suflet bucuria noastră și puterea lui Dumnezeu Tatăl. Căci gândurile produse de el rămân netulburate și neînviolate și sufletul luminându-se privește prin sine însuși pe cele care se arată și e cuprins de dorul de cele dumnezeiești și de cele viitoare și de voința de a se uni cu ei. Și chiar dacă unii, ca oameni, se tem de vederea celor bune, cei ce se arată depărtează de la ei temerea prin însăși iubirea lor, cum a făcut Gavriil cu Zaharia (Luca 1, 12) și Îngerul ce s-a arătat femeilor la mormânt (Mt. 28, 5) și cel ce a spus păstorilor în Evanghelie: „*Nu vă temeți*“ (Luca 2,10). De aceea temerea lor nu e din frica sufletului, ci din recunoașterea prezenței celor înalte. Așa este vederea de care se împărtășesc sfinții.

XXXVI

Iar năvala și nălucirea pricinuită de cei răi e cu bătaie, cu sunete și cu strigăte, ca mișcarea tinerilor fără minte și a tâlharilor. Din acestea îndată se naște frica sufletului, tulburarea și neorânduiala gândurilor, tristețea, ura față de cei ce se nevoiesc, plictiseala, supărarea, amintirea rudeniilor, frica de moarte; și apoi pofta de cele rele, lipsa de îndemn pentru virtute, nestatornicia moravurilor. Când deci, privind unele vedenii vă temeți, dacă frica încetează îndată și în locul ei vine o bucurie negrăită și o bună simțire a sufletelor și curaj și împlinire și netulburarea gândurilor și celelalte câte le-am spus înainte, bărbăție și dragoste de Dumnezeu, îndrăzniți și vă rugați. Căci bucuria, simțirea cea bună a sufletului arată sfințenia celui ce se bucură. Astfel Avraam văzând pe Domnul s-a bucurat (Ioan 8, 56). Iar Ioan, auzind glasul Născătoarei de Dumnezeu Maria, a săltat (Luca 1, 41). Dar dacă arătarea unora e însoțită de tulburare și de zgomet din afară și de vreo nălucire lumească și de